

Tartu Universitet
Det filosofiske fakultet
Institut for germansk, romansk og slavisk filologi
Afdeling for skandinavistik

Uløste territoriale tvister:

En analyse af Hans Ø

Af Anne Maarja Mitt
Vejleder: Rune Holmgaard Andersen

Tartu 2014

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indholdsfortegnelse.....	2
1. Indledning.....	3
2. Begrebsafklaring.....	5
3. Teori.....	6
3.1. Huths antagelser.....	7
4. Baggrund for konflikten.....	8
5. Analyse om Hans Ø tvisten.....	11
5.1. Danmark og Canada fra realismens synsvinkel.....	12
5.2. Staslederes bekymringer om indenlandske reaktion.....	13
5.3. Indenrigspolitiske valggrupper.....	16
5.4. Interesser af politiske grupper.....	17
5.5. Omkostninger og fordele.....	18
5.6. Militær magtanvendelse.....	21
5.7. Præcedens for andre tvister i Arktis.....	22
6. Konklusion.....	22
7. Resümee.....	24
Litteraturliste.....	25
Lihlitsents.....	31

1. Indledning

*“Putting off an easy thing makes it hard,
and putting off a hard one makes it impossible.”*
– George Horace Lorimer (Lorimer 1902)

Når man bliver bedt om at nævne Danmarks nabostater, er Canada ikke måske det første land, man kommer i tanke om. Men de to lande deler en søgrænse på næsten 3000 km i det Arktis område. Grænsen mellem Grønland og Canada går fra Davisstrædet, gennem Baffinbugten, stopper på længdegrad 80° 49' 32.48" N og breddegrad 66° 27' 16.05" W og går så videre næsten op til Det Arktiske Ocean. På denne grænse ligger en tilsyneladende ubetydelig klippeø, Hans Ø, der størrelsesmæssigt er mindre end bydelen Indre Nørrebro i København.

Figur 1. Hans Ø. (Google.com 2014)

Øen ligger i Kennedy Kanalen mellem Grønland og den canadiske ø Ellesmere (se Figur 1.) og har været genstand for territorial strid mellem de to ellers venskabelige nabostater siden 1970erne. Blandt andet har både den canadiske forsvarsminister Bill Graham og den danske minister for Grønland Tom Høyem i løbet af den såkaldte flagkrig besøgt øen og rejst deres nationalflag for at vise, at øen tilhører henholdsvis Canada og Danmark ("Canada Fastholder Ret Til at Besøge Ø" 2005). Begivenhederne har varieret mellem humoristiske indslag og mere alvorlige udenrigspolitiske udtalelser. Man begynder at undre sig over, hvordan det kan være at det har været umuligt i løbet af fire årtier at løse en konflikt over en 1.3 kvadratkilometer stor ubeboet stenø.

Twisten omkring Hans Ø er interessant på grund af fornyede fokus på Arktis, øens strategisk beliggenhed og fordi det på mange måde er en lakmusprøve af de konflikter der kommer til at udspille sig i det arktiske område i nær fremtid. Sagen er også interessant, fordi sandsynligheden for at Danmark eller Canada tyr til militær magtanvendelse er meget lav og derfor passer Hans Ø ikke med den traditionelle realistisk forståelse om territoriale tvister. Denne opgave kigger nærmere på hvorfor konflikten omkring Hans Ø stadig pågår efter så lang tid. Der skal undersøges, om det udelukkende har været statslederens ligegyldighed og apati i sagen, eller om der er mere på spil i spørgsmålet om overherredømmet over øen. Det arktiske område har oplevet en stigende interesse i løbet af de seneste år, og jeg skal undersøge hvilken rolle Hans Ø spiller i den forbindelse. Jeg skal placere Hans Ø i kampen om ejerskabet til Nordpolen, fordi en stor del af svaret på spørgsmålet 'hvorfor pågår konflikten stadig' er afhængig af strategisk beliggenhed i forhold til Nordpolen.

I min analyse anvender jeg Paul K. Huths antagelser, som han selv anvender i forbindelse med en kvantitativ undersøgelse af 129 territoriale tvister. Hans antagelser er en del af en modificeret realisme teori, der påstår, at der udover de klassiske udenrigspolitiske årsager også findes indenrigspolitiske årsager til at territoriale konflikter mellem to eller flere stater ikke løses. Opgaven bliver en kvalitativ *case study* analyse om Hans Ø. Jeg har bevidst fravalgt de antagelser, som ikke er relevante i forbindelse med Hans Ø. Jeg skal redegøre nærmere for Huths analyse og antagelser i kapitel 3.

I forbindelse med analysen anvender jeg offentlige rapporter, meningsmålinger, udenrigspolitiske dokumenter, taler af statsledere samt avisartikler. En stor del af de udenrigspolitiske dokumenter er hemmeligstemplede og politikere sommetider siger hvad der

er formålstjeneligt og ikke altid hvad der er sandt. Derfor vil jeg informere læseren og påpege, at den information jeg har adgang til, desværre ikke er hele sandheden om sagen og der må også opstå nogle begrænsninger på grund af denne utilgængelighed.

I første del af opgaven afklarer jeg begrebet *territorial tvist*, redegører for Huths teori og præsenterer hans antagelser. I den anden del bruger jeg antagelserne til at analysere tvisten omkring Hans Ø. Hovedfokuset er på spørgsmålet 'hvorfor konflikten omkring Hans Ø stadig pågår'. I den tredje og sidste del konkluderer jeg på basis af den forudgående analyse. Analysen viser, at indenrigiske faktorer, nemlig spørgsmålet om Grønland, har en stor indflydelse på sagen og forhindrer løsningen af tvisten for Danmark. Der er også meget på spil i spørgsmålet om overherredømme over øen på grund af klimaopvarming, naturressourcer og mulige vandeje. Desuden påvirker løsningen af tvisten andre fordringer i det arktiske område, som er et udenrigisk faktor.

2. Begrebsafklaring

I dette afsnit skal jeg redegøre for, hvad begrebet *territorial tvist* indeholder og betegner. En territorial tvist opstår når en stat sætter spørgsmålstegn ved placeringen af en eksisterende grænser i forhold til en del eller hele territorium af en suveræn stat og anmoder om en ændring (Wiegand 2011: 9). Ifølge Huth kan territoriale tviste opdeles i to kategorier. Den første kategori indebærer en uenighed mellem stater over hvor bør fastsættes deres fælles hjemland grænser eller fælles koloniale grænser. I den anden kategori drejer uenigheden sig om ét land som vil have retten over et område, det allerede hører til et andet land. I det sidste tilfælde kan årsag være et ønske om at udøve suveræniteten over hjemland eller kolonialterritorium (Huth 1998: 19). Ud fra et retsligt synspunkt kan territoriale og grænsemæssige tvister ses som en underkategori af internationale tvister (Pan 2009: 23).

3. Teori

Paul K. Huth skriver i sin bog, at territoriale tvister, i modsæt til hvad konventionelle realismeteorier påstår, ikke udelukkende bestemmes af udenrigspolitiske faktorer men også indenrigspolitiske forhold. Det betyder, at statsledere altid befinder sig i et to-niveau-spil hvor de er nødt til både at tage hensyn til udenlandske og indenrigspolitiske aktører (Huth 1996: 101). Huth foretog en kvantitativ undersøgelse af 129 forskellige territoriale disputer i perioden mellem 1950-1990. Hans modificerede teori er en konsekvens af de empiriske resultater, som viste, at den udenrigspolitiske dagsorden er påvirket af indenrigspolitiske behov af statsledere (Huth 1996: 102). Jeg anvender hans teori fordi det er umiddelbart klart, at man ikke kan klassificere Hans Ø på en konventionelt måde. Canada og Danmark er begge demokratiske lande, som har aftalt at løse tvisten på fredelig vis. Militær indgriben synes således at være udelukket. Dette er også en af årsagerne til at Hans Ø er interessant. Ifølge den konventionelle realisme, som Huth kun delvist tilslutter sig, er statsledere mest bekymrede for landets militære sikkerhed (Huth 1996: 42). For eksempel hævder Kenneth Waltz, repræsentant for den neorealisticke skole, ifølge Huth, at økonomisk gevinst underordner politisk interesse i et selvhjælps-system¹ med overvejelser om sikkerhed (Huth 1996: 43). Desuden siger den konventionelle realisme teori, at politiske ledere ikke ville ikke bruge udenrigspolitik og især ikke sikkerhedspolitik til at forbedre deres politiske positioner på den indenrigspolitiske arena (Huth 1996: 43). Huth er enig i, at offentligheden som regel ikke er opmærksom på udenrigspolitiske emner, men når landets sikkerhed er i fare, begynder folk at se statsledere som ansvarlig for handlinger, for eksempel kriser og krige (Huth 1996: 44) Det kan dog være, at hans påstand er lidt forældet (fra 1996), fordi internetaviser, verdensomspændende nyhedsudsendelser og globalisering har gjort det nemmere for folk at følge med i udenrigspolitiske begivenheder. Men uanset det mener han i princippet, at udenrigspolitiske og internationale begivenheder kan bruges strategisk til at generere folkelig opbakning indenrigspolitisk. Huth nævner i bogen således, at “the particular strength of a domestic politics perspective lies in explaining why territorial disputes emerge and why they persist over time” (Huth 1996: 184), hvilket passer godt med mit hovedspørgsmål om hvorfor

¹ Selvhjælp betyder, at i en anarkistisk verden er statens egen sikkerhed den vigtigste for dem og derfor hjælpe stater altid sig selv først. (Waltz 2008: 63)

tvisten stadig pågår efter fire årtier.

3.1. Huths antagelser

Huth fremsætter følgende ni antagelser, jeg vil anvende i forbindelse med min analyse af Hans Ø-konflikten:

1. Realismens grundlag er, at det internationale system er anarkistisk og statsledere kan derfor ikke have tiltro til overnationale myndigheder i forbindelse med løsning af territoriale disputer med andre lande. De kan ikke stole på andre end dem selv når det gælder om at sikre sig og beskytte egne interesser mod mulige sikkerhedstrusler. (Huth 1996: 41)

2. Statsledere er bange for at miste deres indenlandske indflydelse og vælgeres støtte, og vil gøre alt for at øge de to. Derfor er deres udenrigspolitiske beslutninger afhængige af positiv indenlandske reaktion. Det vil sige, at de kun vil tage populære beslutninger. (Huth 1996: 41)

3. Statsledere er nødt til at have støtte fra forskellige indenrigspolitiske valggrupper for at forblive i embedet. (Huth 1996: 41)

4. I hvert land findes der nogle politiske grupper og deres mål er at fremme deres interesser ved at påvirke politikerne. Disse grupper bruger alle tilgængelige kanaler, blandt andet bureaukrati, medie og valg, til at påvirke beslutningstagerne (Huth 1996: 43) Det betyder, at man bliver nødt til at kigge på det større billede, herunder hvilke grupper der har interesser på spil og hvordan de ville kunne påvirke politikernes beslutninger.

5. Statsledere er bange for udenrigspolitiske tilbageslag, fordi de er de første, der vil blive ramt af dem (Huth 1996: 44). Denne antagelse er tæt relateret til antagelsen om at statsledere ikke tør at tage upopulære beslutninger. Dermed kan antagelse 5 ses som en negativ formulering af antagelse 2. Man kan konkludere på baggrund af begge antagelser, at statsledere kun vil tage en beslutning, der gælder en udenrigspolitisk sag, hvis deres indenrigspolitiske fordele er højere end mulige omkostninger (Wiegand 2011:31).

6. I nogle tilfælde kan det indenlandske politiske system favorisere brug af trusler om vold til at løse et problem, mens andre systemer ikke gør det og i stedet fremme kompromisløsninger. (Huth 1996: 45)

7. Normer og praksis i forhold til at løse interne konflikter påvirker den måde statsledere løse internationale konflikter. (Huth 1996: 46)

8. Militær magt eller trusler herom er den sidste mulighed i forhold til at løse konflikter og dermed sikre egen sikkerhed. (Huth 1996: 47)

9. Statslige ledere kan søge at opbygge alliancer for at fremme eller beskytte deres lands interesser. (Huth 1996: 47)

De førnævnte antagelser skal bruges som hjælpemidler og udgangspunkter til analysen. Når man har et udgangspunkt til analysen, er det også nemmere at få et svar på hovedspørgsmålet. Huth har undersøgt 129 territoriale tvister med de samme antagelser og har fundet at der findes både udenlandske og indenrigspolitiske faktorer, som forhindrer løsningen af tvister. Huths antagelser af modificeret realisme passer bedre med sagen end antagelser ifølge den konventionelle realisme, fordi modificeret realisme er bredere og tager også hensyn til indenrigspolitiske faktorer. Der bør også bemærkes, at jeg fravælger nogle af hans antagelser, fordi Hans Ø er på mange måder et særtilfælde blandt territoriale tvister. For eksempel er Danmark og Canada veletablerede demokratier og deres politiske system vil derfor fremme kompromisløsninger i stedet for brug af trusler om vold. Den sjette antagelse sammen med syvende antagelse bliver fravalgt, fordi det er klart, at begge to politiske systemer favoriserer fredelige løsninger og har ikke forårsaget disputten i første omgang. Desuden lyder den sjette antagelse tautologisk, fordi det ikke kan bevises forkert.

Det kan dog være, at nogle andre teorier passer bedre med Hans Ø tvisten eller det kan også være, at ingen af eksisterende teorier passer med det. Til trods for dette bruger jeg Huths antagelser fordi den største del af hans antagelser passer og de er et brugbart og interessant udgangspunkt for analysen.

4. Baggrund for konflikten

Ifølge den danske version er øen opkaldt efter den grønlandske fanger Hans Hendrik, som var en af deltagerne i en amerikansk nordpolsekspedition. Ekspeditionen blev indledt i sommer i 1871, men blev afbrudt og nåede aldrig Nordpolen (Dawes 1985). Tilfældigvis

stødte besætningen på den 1,3 kvadratkilometer store ubeboede, stenede ø, som vi i dag kender som Hans Ø. I Grønland kalder man øen Tartupaluk, hvilket betyder *nyreformet* (“Hvem er Hans Ø opkaldt efter?”, 2005). Den Canadiske udlægning, som er forklaret af Michael Byers, tilhører øen Canada, da den var en del af en overførelse af de højarktiske øer fra Storbritannien til Nord-Amerika i 1880. Hans Ø var også i en kort periode stoppested til en canadisk videnskabelig base under Anden Verdenskrig for en kort tid. I 1953 byggede Eric Fry fra Topographical Survey of Canada en varde på øen, hvor han senere efterlod en note om, at øen tilhører til Canada. Canada anvender denne information som bevis for at man har haft regelmæssig aktivitet i området og derfor har krav på territoriet. (Byers 2014)

Følgende tekstafsnittet handler om grænseaftaler, som gjorde det klart, at Danmark og Canada har forskellige holdninger om ejerskab af Hans Ø. Overenskomst mellem Danmark og Canada om den første afgrænsning af den kontinentale sokkel mellem Grønland og Canada blev underskrevet den 17. december i 1973 med ikrafttræden den 13. marts 1974 (“Agreement between the Government of the Kingdom of Denmark...”, 1973). Den 1. juni 1980 ikrafttrådte en dansk bekendtgørelse vedrørende fiskerizonen ud for kysten ved Grønland, uden at Canada var blevet hørt i sagen (“Bekendtgørelse om fiskeriterritoriet ved Grønland”, 1980). Linjedragningen var uacceptable for Canada, og der blev derfor gjort en formelt indsigelse mod den danske bekendtgørelse den 3. september 1980 (Gray 1997: 65). Parterne mødtes igen i marts 1982, men ingen af dem afveg fra deres oprindelige standpunkter og sagen forblev derfor uafklaret (Gray 1997: 65).

Den første provokerende episode i en række af mange fandt sted i 1983, da et canadisk selskab ansatte en forsker til at udføre forskningsmæssige undersøgelser øen. Som Mark Walker skriver i sin artikel med titlen “Hans off our island!” (Walker 2012), var der tale om olieselskabet Dome Petroleum fra Northwest Territories (NWT), og undersøgelserne omhandlede muligheden for *off-shore* olieboringer på øer i Beaufort Havet (Walker 2012). Den danske regering vidste ikke noget om dette, og det samme hævdede de canadiske myndigheder (Walker 2012). En arktisk historiker, Kenn Harper, som først opdagede olieselskabets aktiviteter, fortalte at forskeren havde en hat med bogstaver *HANS ISLAND N.W.T.* på (Harper 2004). Han fandt ud af at Dome Petroleum havde lavet videnskabelig undersøgelser på Hans Ø gennem en årrække som en del af deres forskning i muligheden for at udvinde olie i Beaufort Havet, 1700 km derfra. Olieselskabet foretog strukturelle målinger

på øen for at undersøge dens modstandsdygtighed. Det var nødvendigt, fordi olieselskaber ofte bygger kunstige øer i havet hvorpå de kan placere deres boreplatforme, og man er i den forbindelse nødt til at sikre at disse øer stærke nok til at modstå kraften fra de store risflager der kommer ned fra Ishavet (Harper 2004). Hans Ø, med sine stejle sider og placering, der om sommeren er udsat for enormt pres fra drivis, har en perfekt beliggenhed til at eksperimentere med sådanne kræfter (Harper 2004) Den 28. juli 1988 plantede Danmarks daværende Minister for Grønland, Tom Høyem, som et svar på førnævnte handling, personligt et dansk flag sammen med en flaske af snaps på øen (Harper 2004).

Michel Byers skriver, at sagen i Canada ikke tiltrak mediernes opmærksomhed før en artikel med titlen "Return of the Vikings", skrevet af Rob Huebert, blev publiceret i Globe and Mail den 28. december 2002 (Byers 2009: 27). Huebert begynder artiklen med "The Vikings are back." (Huebert 2002). Artiklen selv var et svar på en begivenhed fra de tidlige sommermåneder, hvor den danske inspektionsskib Vædderen havde landet sømænd på Hans Ø (Huebert 2002). Artiklen fremhæver tre grunde til hvorfor det er vigtigt hvem der ejer øen og hvor søgrænsen lægges. For det første indeholder disse farvande vigtige fiskebestande. For det andet er der information om at inuitter fra Grønland har brugt Hans Ø i forbindelse med ulovlige isbjørnjagter i området. Hvis det viser sig, at dette har stået på vedvarende, ville det være muligt for Grønlands selvstyre at argumentere for, at jagten er en velerhvervet rettighed for de grønlandske inuitter. For det tredje henleder Huebert opmærksomheden på klimaforandringerne. Med stigende temperaturer vil der i fremtiden være mulighed for at bebo området. Huebert konkluderer, at tvisten om Hans Ø viser hvordan Canada mangler evne til at forsvare sine interesser i det arktiske område. Huebert anbefaler, at Canada bør være mere fast besluttet på at beskytte sine interesser i den nordlige område. (Huebert 2002)

Anden runde i flagkrisen begyndte i sommeren 2005, da den canadiske forsvarsminister Bill Graham aflagde et symbolsk besøg på øen som en del af hans rundtur i området ("Canada Island Visit Angers Danes", 2005). Grønlands daværende landsstyremedlem for finanser og udenrigsanliggender og for nordisk samarbejde, Josef Motzfeldt, offentliggjorde en officiel fordømmelse om sagen ("Canada Told to Keep Hands off Hans Island", 2005), og den danske regering reagerede på begivenheden ved at sende et patrulje-skib, HDMS Tulugaq, mod øen. Skibet blev dog kaldt tilbage midtvejs (Walker 2012; Avnskjold 2005). Krisen har dog også haft en positiv påvirkning på forholdet mellem

Danmark og Canada. Danmarks daværende udenrigsminister Per Stig Møller mødtes således med sin canadiske kollega Pierre Pettigrew under FN's Generalforsamling i New York senere samme år, og offentliggjorde en fælleserklaring om sagen. (Canada Foreign Affairs Media Relations Office, 2005; Zilio 2012) I fælleserklaringen anføres der, at begge parter holder meget forskellige synspunkter om øens suverænitæt, men de vil fortsætte med at opnå en langsigtet løsning (Canada Foreign Affairs Media Relations Office, 2005). I foråret 2012 kunne man læse om positive udviklinger mellem de to nabolande, som dog vedblev med at være uenige om Hans Ø (Færk 2012). Håbet om en endelig løsning steg i slutningen af efteråret det samme år, da daværende udenrigsminister Villy Søvndal og hans kollega fra Canada, John Baird mødtes i Ottawa og opnåede en aftale (Canada Foreign Affairs Media Relations Office, 2012). Aftalen drejede sig om havgrænsen mellem Canada og Grønland, begge parter rapporterede positive fremskridt om emnet og det hele endte med en foreløbig aftale. De nåede dog ikke til at finde fælles fodslag om ejerskab af Hans Ø, og det pointeredes at “[t]he tentative agreement does not address the issue of sovereignty over Hans Island. That issue is the subject of continuing discussion intended to arrive at a mutually satisfactory solution.” (Canada Foreign Affairs Media Relations Office, 2012).

Danmarks ny udenrigsminister Martin Lidegaard nævnte i sin tale i Dansk Udenrigspolitisk Selskab den 10. april 2014 Arktis som et af de fire vigtigste fokusområder for hans udenrigspolitik. Han udtalte således at “[j]eg vil gerne være med til at formulere en positiv politisk-økonomisk dagsorden for DKs og Rigsfællesskabets arbejde i Arktis de kommende år...”, og nævnte særskilt Hans Ø (Lidegaard 2014).

5. Analyse om Hans Ø tvisten

I den følgende afsnit skal jeg undersøge tvisten om Hans Ø med hjælp af hver af Huths antagelser. Alle antagelser har deres egen afsnit, undtagen de sjette og syvende antagelser, som allerede blev fravalgt i begyndelsen. Antagelser skal bruges som udgangspunkt for analysen, så det bliver nemmere at få svar på hovedspørgsmålet. Nogle gange kan antagelser passer fuldstændigt, andre gange er de bare en indføring i noget dybere eller noget, det er helt forskellig fra den oprindelige antagelse.

5.1. Danmark og Canada fra realismens synsvinkel

Den første antagelse, at statsledere, på grund af anarkistisk karakter af det internationale system, ikke kan stole på nogen andre end dem selv, er et klart eksempel på teori af realisme-typen. Som jeg allerede nævnte i begyndelsen, passer sagen om Hans Ø ikke med *traditional realist theory* som jeg skal forklare nedenfor.

Når man kigger på rækken af begivenheder, der har ført os frem til i dag, kan man ikke finde noget grundlag for at tale om en decideret sikkerhedstrussel eller tegn på mulige militære angreb i forbindelse med konflikten over Hans Ø. Dette skyldes delvist at både Canada og Danmark er veletablerede demokratiske lande, som derfor har en moralsk forpligtelse til at løse gensidige problemer på en demokratisk og fredelig vis. Begge lande er medlemmer af FN og NATO hvilket betyder, at de bl.a. har forpligtet sig til "... as set forth in the Charter of the United Nations, to settle any international dispute in which they may be involved by peaceful means in such a manner that international peace and security and justice are not endangered, and to refrain in their international relations from the threat or use of force in any manner inconsistent with the purposes of the United Nations" (Article 1, NATO - The North Atlantic Treaty). Desuden er Canada og Danmark sammen med USA, Rusland og de andre Nordiske lande – Finland, Sverige, Island, Norge – medlemmer af Arktisk Råd, som er en politisk organisation, der fremmer samarbejde mellem sine medlemmer (Ottawa Declaration, 1996), og som bruges som et forum for konsultationer. I 2008 underskrev begge lande Ilulissat Declarationen omhandlende det arktiske område og blev i den forbindelse enige om at "the states have a political commitment to resolving disputes and overlapping claims through negotiation" ("Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011– 2020" 2011).

I modsætning til den hvad den rene realismeteorier siger, har Danmark og Canada også mulighed for at anvende internationale konventioner og love, såsom UNCLOS (United Nations Convention on the Law of the Sea) og Den Internationale Domstol i Haag. De to lande har dog aftalt, at de vil løse tvisten om Hans Ø indbyrdes, og at de derfor ikke vil bringe den for internationale myndigheder, såsom Den Internationale Domstol i Haag, hvilket var tilfældet da Grønlands skæbne blev besluttet i 1933 (Bostrup og Hannestad, "Danmark og Canada indgår grænseaftale - men uden Hans Ø"; Løvschall-Wedel 2013).

5.2. Statslederes bekymringer om indenlandske reaktion

Statsledere kan miste deres indenlandske indflydelse og vælgernes støtte med, for eksempel, upopulære beslutninger. Ifølge antagelsen nr. 2 er statsledere bange for at tage upopulære beslutninger om emnet, som er populært blandt befolkningen. For at undersøge danskernes interesse og holdninger i forhold til det arktiske område generelt bruger jeg en opinionsundersøgelse. Herudover kigger jeg på hvorvidt har politikere allerede brugt sagen i deres egen agenda.

For at illustrere vigtigheden af indenrigspolitisk faktorer, anvender jeg en opinionsundersøgelse med mere end 9.000 respondenter fra 2011 (Ekos 2011). Undersøgelsen var lavet af Ekos Research Associates Inc. og publiceret af Munk-Gordon Arctic Security Program i Canada. Respondenterne, som kom fra alle otte medlemslande af Arktisk Råd, blev spurgt om hvordan de ønsker deres regering skal behandle konflikter om grænse- og ressourcedeling i Arktis. Resultaterne varierede meget fra land til land.

Tabel 5.1 Svar på spørgsmålet om hvordan de ønsker deres regering skal behandle konflikter om grænse- og ressourcedeling i Arktis.²

%	DNK	FIN	SWE	NOR	USA	RUS	nCAN*	sCAN**	ISL
“My country should pursue a firm line in defending its sections of the Arctic”	5%	6%	5%	8%	10%	34%	41%	43%	36%
“It is better to negotiate a compromise with other countries”	64%	50%	35%	49%	30%	33%	46%	39%	26%
“The Arctic should be an international territory like Antarctica”	24%	37%	48%	35%	25%	14%	8%	11%	27%

* – Nordcanada; ** – Sydcanada

² “Thinking about border and/or resource sharing disputes in the Arctic, what statement is closest to your point of view?” (Ekos 2011)

Tabel 5.2 Svar på spørgsmålet om hvilke af disse lande, de helst vil samarbejde med i arktiske spørgsmål.³

%	første valg	andet valg	tredje valg
DNK	Skandinavien	Canada	USA
FIN	Skandinavien	Canada	USA
SWE	Skandinavien	Canada	other Europe
NOR	Skandinavien	Canada	USA
USA	Canada	Skandinavien	other Europe
RUS	Skandinavien	USA	Canada
nCAN	Skandinavien	USA	Rusland
sCAN	Skandinavien	USA	Rusland
ISL	Skandinavien	Canada	USA

Som det fremgår af tabel 5.1, sagde 24% af svarpersonene i Danmark, i Finland 37%, i Norge 35% og i Sverige 48% at de foretrak at Arktis får samme status som Antarktis, dvs. at det bliver et internationalt område, som ikke tilhører noget enkeltland. Blandt de fire skandinaviske lande støttede henholdsvis 64%, 50%, 49% og 35% forhandlingsvejen mens der kun er ringe opbakning til en mere fast linje. De adspurgte i Canada kan deles i to ifølge deres forskellige meninger. Spørgsmålet var at skulle deres regering forfølge en fast linje i forsvaret af deres dele af Arktis (nordcanada 41% og sydcanada 43%) eller forhandle et kompromis med andre nationer (nordcanada 46% og sydcanada 39%).⁴

Det er værd at påpege, at det kun var 5% af de adspurgte danskere der mente, at Danmark bør føre en fast linje i forhold til forsvaret af danske interesser i Arktis. Blandt andet fik de adspurgte en liste over de otte lande, hvor meningsmålingen blev lavet, og blev spurgt om hvilke af disse lande, de helst vil samarbejde med i arktiske spørgsmål. Som det fremgår af tabel 5.2, foretrækker danskerne de Skandinaviske lande og dernæst Canada som

³ "Which of the following countries would you be most comfortable with (your country) dealing with on Arctic issues?" (Ekos 2011)

⁴ Nordcanada består af tre områder (Yukon, Northwest Territories og Nunavut) og sydcanada består af ti provinser (British Columbia, Alberta, Saskatchewan, Manitoba, Ontario, Quebec, Newfoundland and Labrador, Nova Scotia, New Brunswick og Prince Edward Island)

samarbejdspartnere. Canadierne nævnte ligeledes de Skandinaviske lande som deres førsteprioritet og dernæst USA (Ekos 2011). Selvom man kan ikke udbrede meningsmålingen af hele Arktis, kunne man stadig få et overblik over nogle tendenser i befolkningens generel mening og hvad de foretrækker.

I Canadian Arctic Sovereignty dokumentet fra 2006 (Carnaghan og Goody 2006), beskrives det hvilke negative konsekvenser et tab af Hans Ø kan have for Canada i forhold til de andre fordringer i Arktis, herunder spørgsmålet om Nordvestpassagen (se kapitel 5.5). Canada har i følge dokumentet grund til at være bange for at tabe sit autoritet, men det gælder ikke kun på den internationale arena. Førnævnte meningsmål viser også, at en stor andel af de canadiske vælgerer er interesserede i det arktiske område og ønsker, at Canadas regering “should pursue a firm line in defending its sections of the Arctic” (Carnaghan og Goody 2006; også tabel 5.1). Desuden har Canada også officielt i sit udenrigspolitisk dokumenter fastslået, at Arktis er en grundlæggende del af deres nationale identitet (Canada's Arctic Foreign Policy 2013; Statement on Canada's Arctic Foreign Policy, 2010; Canada's Northern Strategy: Our North, Our Heritage, Our Future 2009).

Uanset danskeres lunken interesse overfor at forsvare Danmarks interesser i det arktiske området, har Canadas politikere brugt Hans Ø for deres egen politiske vindings skyld. I 2005, da konflikten nåede sit højdepunkt, besluttede Canada at sende to krigsskibe til Hans Ø (Carter 2005), hvilket i hovedsagen var ment mere som en magtdemonstration end en reel militær udfordring af Danmark (Prasz 2005). Nogle mente dog ikke, at dette var nok. Michael Byers fremhæver i sin bog “Who owns the Arctic?” (Byers 2009: 27) således hvordan daværende forsvarsminister Bill Graham fik stor kritik for hans mangel på reel handling. Seks måneder efter flagkrigen i 2005 blev spørgsmålet om Arktisk suverænitet et af hovedemner i den nyvalgte premierminister Stephen Harpers første tale (Byers 2009: 27). Det samme gjaldt for den danske udenrigsminister Martin Lidegaard, dog i mindre grad, da han i foråret 2014 sagde, at “Danmark skal sikre et stærkt Rigsfællesskab i et nyt Arktis,” og at “Arktis er et andet af vores nærområder, som ligger mig meget på sinde, og som også vil opleve store forandringer de kommende 20 år. Arktis er i stien grad skueplads for globale politiske og økonomiske kræfter. Og den økonomiske udvikling og klimaforandringerne indebærer nye muligheder – og nye udfordringer for de arktiske folk. Det er vores interesse at sikre, at udviklingen foregår fredeligt, bæredygtigt og i samarbejde.” (Lidegaard 2014)

Sammenfattende har canadiere mere proaktive holdninger og den canadiske regering har været mere direkte i deres holdninger til sagen. En væsentlig del af Canadas befolkning, som deltog i meningsmålingen (tabel 5.1), mener således, at der er brug for mere aktivistisk indsats, hvilket givet skyldes at de opfatter det arktiske område som en del af deres identitet. Det er sværere at finde den slags følelser eller tanker blandt de danskere, som bor i selve Danmark. Set fra den geografiske synspunkt ligger danskere også længere væk fra Arktis og kan derfor mangle interesse i kraftig handling eller i det arktiske område selv. I afsnit 5, som handler om mulige danske omkostninger – økonomiske som politiske – i forbindelse med konflikter i Arktis, skal jeg kigge nærmere på andre mulige forklaringsmuligheder.

5.3. Indenrigspolitiske valggrupper

Hvis øen var beboet, så kunne man omfatte øens befolkning som en af de valgkredse, som har en mening det er meget vigtigt for statsledere og det kan bruges som undskyldning for at kræve ret over området. Falklandsøerne, en territorial disput mellem Argentina og Storbritannien, er et godt eksempel på det. Begge lande hævder at have rettigheder til området. Argentina invaderede og besatte øerne i 1982, men blev besejret og tvunget af britiske tropper til at forlade øerne ti uger senere (Falklands.gov.fk 2014). Der bor mindre end 3000 mennesker på øerne, men da størstedelen af befolkningen er af britisk afstamning, er det nyttigt at tage hensyn til, hvad befolkningen selv mener om sagen (Falklands.gov.fk 2014).

Jeg skal også kigge dybere på hvem der har den tætteste forbindelse til øen og her kan man desuden ikke ser forbi øens historisk betydning. Fordi øen har en historisk betydning for grønlændere, som oprindelsen af navnet også kan angive, kan man påstå at den grønlandske “valggruppe” eller interessegruppe er en af de vigtigste. Men problemet med den er, at Grønland kun får to pladser i Folketinget. Det betyder, at kun politikere fra Grønland kunne bruge vigtighed af emnet blandt Grønlands befolkning for deres egen skyld, fordi grønlændere kan ikke stemme for politikere fra hovedlandet. Problemet er endnu mere dybere, fordi det er den danske centralregering, der bestemmer rigsfællesskabets udenrigspolitik og Grønland ikke har sin egen. Derfor kan man ikke rigtigt tale om nogle bestemte valggrupper i Danmark. Men som jeg allerede påpegede i kapitel 5.2, forhindrer det ikke politikere at bruge sagen for at øge deres støtte.

At der kan være et problem i forhold til om danske politikere har en direkte interesse i at løse striden om Hans Ø er også blevet fremhævet af det grønlandske medlem af folketinget fra partiet Inuit Ataqatigiit (IA), Sara Olsvig. Hun har således sagt, at “man efterlades med et indtryk af, at Arktis er en ejerløs medalje, som hvert parti ynder at vise frem ved festlige lejligheder, men som ingen egentlig har gjort sig rigtigt fortjent til, eller har tænkt dybere over, om man egentlig gider eje,” og fortsætter: “Måske er det Rigsfællesskabets aktuelle indbyrdes forhold, der skaber død vandet i den arktiske debat. På den ene side af Atlanten har vi et selvstyrende Grønland, der lader alt og alle vide, at man helst vil varetage fremvisningen af medaljen på egen hånd. På den anden side af Atlanten møder vi en post-kolonialistisk berøringsangst, hvor den tidligere kolonimagt med sin tidligere bedreviddende adfærd går på æggeskaller på et område, der ikke rigtigt længere er en del af den danske bevidsthed og selvforståelse.” (Løvschall-Wedel 2013) Man kan konkludere på det at en del af grønlænderne selv er lidt skuffet over det, der mere ligner et politisk spil end et oprigtigt ønske om at løse problemet. Jeg skal undersøge de problemer, der stammer fra Rigsfællesskabets administrative opdelinger nærmere, i afsnit 5.5.

5.4. Interesser af politiske grupper

Huth mener med den fjerde antagelse nogle politiske grupper, for eksempel den politiske elite eller militæret, som påvirker og lægger pres på statelederens beslutninger gennem forskellige kanaler (Huth 1996: 43). Derfor kan antagelsen være mere gyldigt i autoritære lande, hvor militæret er politiseret og statsledere fastholdelse af magt afhænger af dets støtte, eller i korrupte lande, hvor embedsmænd kan bestikkes og derfor stærkt er påvirket af økonomiske interesser.

For at se på hvilke grupper, der i det større billede, har politiske interesser og egeninteresser på spil, og som derfor vil have interesse i at påvirke politikernes beslutninger, skal jeg undersøge hvem der vil få mest ud af eventuelle naturressourcer. De første der ville få direkte økonomisk gevinst er private virksomheder, især olieselskaber eller selskaber, der udvinder råstoffer. Virksomheder med økonomiske interesse i området ville opnå mest hvis problemet blev løst så hurtigt som muligt, og man kan derfor forvente, at det vil ikke gøre en

stor forskel for dem, hvilke regering ejer øen. Mange af råstofsekskaber er internationale eller endda multinationale koncerner, så landegrænser er i princippet ikke en hindring for deres virke, så længe der blot er en grænse. Canadiske virksomheder ville have en fordel før de danske, hvis øen kommer til at blive erklæret canadiske. Forskellige lande, blandt andet Canada og Danmark, har også forskellige regler og lovkrav og derfor er det farligt at påstå noget om teoretiske situationer med virksomheder.

5.5. Omkostninger og fordele

Nogle statsledere er bekymrede for vælgermæssige tilbageslag, og vil kun tage beslutninger som er til gavn for deres image. I de følgende skal jeg kigge på hvad der er på spil, hvad der er at vinde for statsledere, og hvilke indenrigspolitiske omkostninger og fordele der er forbundet med ejerskabet af Hans Ø.

Territoriale tvister har typisk nogle mere dybereliggende årsager end bare spørgsmål om ejerskab af jorden selv, dvs. der er noget mere på spil med ejerskab af territoriet. Ifølge Krista Wiegand "...the real dispute over [uninhabited] islands is usually not about the islands themselves, but about the maritime borders that result from sovereignty of certain islands, as well as maritime resources such as oil, natural gas, fish, and minerals" (Wiegand 2011: 7). De er i øjeblikket klart, at der er naturlige ressourcer gemt under den arktiske is⁵; det er bare uklart, hvor de præcist ligger. Man kan dog sætte spørgsmålstejn ved om de mulige naturressourcer var den primære bekymring for statslederne da konflikten omkring Hans Ø tog sin begyndelse i 1970erne. Det var ikke før man fandt ud af at klimaforandringerne og det reducerede isdække i nær fremtid vil gøre det muligt at få adgang til olie- og mineraleressourcer at disse forhold begyndte at påvirke debatten (Bostrup og Hannestad 2014). Forståelse kom senere, da Dome Petroleum begyndte at udforske området i 1980erne. De indenlandske fordele, for eksempel økonomisk gevinst, for Danmark generelt var meget lave i 1970erne da konflikten tog sin begyndelse. Selvom hvis man havde kendt til resourceforekomster i området, tog man det ikke i betragtning, da man dengang ikke ville kunne få adgang til dem på grund af isen. Derfor havde politikere en rimelig grund til at

⁵ 13% af verdens uopdagede oliereserver og 30% af gasreserver antages at ligge i Arktis (Ernest & Young 2013)

nedprioritere sagen. Problemet blev dengang udskudt, men er nu er det tilbage på dagsorden, fordi de mulige fordele – det vil sige den sandsynlige adgang til værdifulde naturressourcer – er blevet større på grund af klimaopvarmingen. Stephen R. Kelly skriver kortfattet i sin artikel i New York Times: “As China and Japan can attest, border disputes do not go away; they fester. And when other factors push them back to the surface — the discovery of valuable resources, an assertion of national pride, a mishap at sea — the stakes can suddenly rise to a point where easy solutions become impossible.” (Kelly 2012) Som beskrevet i citatet, kan en udsættelse af en løsning på territoriale konflikter gøre situationen mere kompliceret.

Tidligere formand for Grønlands selvstyre, Kuupik Kleist, ligger på linje med Stephen R. Kelly, men er dog af den opfattelse, at omkostninger og fordele stadig er lave nok til at sikre et fredelig kompromis omkring Hans Ø spørgsmålet (Bostrup, Hannestad 2014). Han mener således, at det er et godt udgangspunkt for en fredelig løsning, at vi endnu ikke ved præcist, om og hvor der findes værdifulde råstoffer i områder omkring Hans Ø. Han har således udtalt, at “der er kommet meget stort fokus på området, så har man fra begge sider ment, der var behov for en mere præcis grænsedragning, før det var for sent. Hvis nu tilfældet ville, at der på den ene eller anden side blev fundet et gas- eller oliereservoir, så ville det alt andet lige blive sværere at forhandle.” (Bostrup og Hannestad 2014). Hans pointe er således, at man bør løse tvisten så hurtigt som muligt, inden man finder ud af hvor eventuelle naturressourcer præcist ligger. Usikkerheden i forhold til værdien af området kan således være en fordel i forhold til at løse spørgsmålet om ejerskabet til Hans Ø.

Den globale opvarming har bredere implikationer end spørgsmålet om mulige naturressourcer. Den igangværende afsmeltning af is kan i nær fremtid også gøre det muligt at bruge alternative vandveje i det arktiske område. Ifølge Danish Foreign Policy Yearbook fra 2013 er der således “... an increasing interest in the possibility of more frequent use of the Northern Sea Routes linking Europe and Asia, the prospects for oil and gas exploration in the Arctic (which may influence the revenue of oil producing countries all over the world), and the possible mining of other minerals such as rare earth elements with potential strategic implications.” og “... it is to be anticipated that an increasing number of businesses will establish themselves in the Arctic in the coming years.” (Danish Foreign Policy Yearbook 2013)

Øen har desuden en potentielt vigtig strategisk beliggenhed da isens tilbagetrækning vil åbne de opkringliggende farvande for den internationale skibstrafik. Tidligere dansk udenrigsminister Villy Søvndal har således sagt, at “klippeøen er gold og ubeboet, men ligger strategisk i farvandet mellem Canada og Grønland, som får mere skibstrafik i takt med den globale opvarmning” (Færk 2012). Den anden vigtige rolle, som førnævnte, spilles af mulige ressourcer, der måske findes i vandet eller i havbunden – olie, mineraler og fisk. At dette spiller ind på konflikten omkring Hans Ø bevidnes af Villy Søvndal, som åbent har erkendt at “retten over Hans Ø drejer sig også om retten til mulige naturrigdomme i undergrunden i form af olie, gas og mineraler.” (Færk 2012).

Fund af naturressourcer kan dog gøre situationen endnu mere kompliceret for Danmark da det vil påvirke forholdet mellem Danmark og Grønland og sidstnævntes eventuelle udtræden af rigsfællesskabet. Da Hans Ø ligger langt væk fra Danmarks fastland og lige ved kysten af Grønland, vil Grønland kunne kræve større indflydelse i sagen. Selvom Grønland siden 2009 har haft selvstyre⁶, er det stadig en del af det danske rigsfællesskab, hvilket betyder, at Grønland ikke har selvbestemmelse i forhold til udenrigs- eller forsvarspolitiske spørgsmål. Der er således en indbygget konflikt i forholdet mellem Danmark og Grønland: Hans Ø sammen med de omkringliggende havområder⁷ og forvaltningen af råstoffer falder under Grønlands resort⁸, mens det er Danmarks udenrigsministerium der står som forhandler i forholdet til Canada. Det er i den forbindelse rimeligt at antage at den danske regering har mindre interesse i sagen, da det er sandsynligt at Grønland vil erklære sig uafhængig hvis der findes ressourcer nok til at gøre den grønlandske økonomi bæredygtig. Siumuts forkvinde og Grønlands landsstyreformand, Aleqa Hammond, har for eksempel udtrykt ønske om at Grønland erklærer sig selvstændig og selv overtager ansvaret for alle politikområder (Skov og Rasmussen 2013). Det grønlandske folketingsmedlem Sara Olsvig (IA) tvivler ikke på, at Grønland en dag kan blive selvstændig – spørgsmålet er bare om hvornår det sker (Lilmoes 2014). Så længe Grønland forbliver en

⁶ Hjemmestyre blev indført i 1979 og siden er flere og flere områder overtaget af den Grønlandske regering (Den Store Danske)

⁷ “Every State has the right to establish the breadth of its territorial sea up to a limit not exceeding 12 nautical miles, measured from baselines determined in accordance with this Convention.” (Article 3, UNCLOS)

⁸ Forsvars- og sikkerhedspolitikken kan ikke overtages af de grønlandske myndigheder (§12 stk. 4., Lov om Grønlands Selvstyre)

del af Rigsfælleskabet, og ikke kan klare sig selv økonomisk, modtager det bloktilskud via den danske finanslov. Bloktilskud vil blive formindsket i takt med Grønlands egen evne til at klare sig selv, og her vil råstofområdet givet komme til at spille en vigtig rolle. (Lov Om Grønlands Selvstyre 2009, § 8)

Kuupik Kleist, tidligere formand for Grønlands selvstyre, har sagt at naturressourcer på mange måder er en vej ud for grønlændernes nuværende afhængighed af dansk økonomisk støtte, som på nuværende tidspunkt udgør omkring 3 milliarder kroner om året. Han har således sagt, at Grønland burde anvende andre muligheder – for eksempel unvinding af olie, gas og mineraler – i stedet for bygge sin økonomi på bloktilskud og fiskeri (“Kleist: Undergrund kan frigøre Grønland fra bloktilskud”, 2013). På en måde kan Hans Øs skæbne også bestemme en del af Grønlands økonomiske fremtid. På denne baggrund kan man også forstå, hvorfor Danmarks centralregering ikke vil kæmpe for øen, hvis Grønland, for eksempel, planlægger at erklære sig selvstændig og få øen for sig selv. Ifølge selvstyreloven hvor der står at når Grønland i fremtiden tjener på naturressourcer, får Danmarks centralregering halvdelen af det (Stræde og Hansen 2013). Det vil ikke være gyldigt længere, hvis Grønland erklærer sig selvstændig. Man kan konkludere på baggrund af det, at den danske regering ville have større interesse i sagen hvis Grønland ikke planlagde at blive selvstændige i fremtiden.

5.6. Militær magtanvendelse

På nuværende tidspunkt er sandsynligheden for at Danmark eller Canada tyr til militær magtanvendelse meget lav. Der er dog stigende opmærksomhed på spørgsmålet om retten til Nordpolen. På den samme måde som sagen om Hans Ø påvirker andre fordringer Canada har i området, kan spørgsmålet om Nordpolen have indflydelse på Hans Ø. Som Ray Weaver anfører i *The Arctic Journal*: “As the Arctic becomes more and more valuable, tensions among countries looking to secure their interests are leading to increased sabre-rattling at the top of the world,” (Weaver 2013). Denne tankegang beskriver præcist hvordan situationen i nær fremtid skal se ud i Nordpolen, fordi resten af Arktis også involverer lande som Rusland, der ikke er helt demokratisk. Selvom en populær talemåde antyder at man

skulle aldrig sige aldrig, kan man stadig forvente en fredelig løsning på disputten om Hans Ø. Problemet er kun med tidspunktet for løsningen. Enten *status quo* fortsætter med sandsynligheden at disputten forværres i løbet af de kommende fire årtier eller det får en bestemt løsning og Danmark og Canada overfor hele verden fremstår som reelle demokratiske naboer, der kan komme til at finde et kompromis med hinanden. Sammenfattende kan man sige, at sagen om Hans Ø har også nogle udenrigspolitiske faktorer, som forhindrer løsningen.

5.7. Præcedens for andre tvister i Arktis

En løsning på striden vil skabe præcedens for hvordan tvister i området kan løses i fremtiden. Sagen omkring Hans Ø er udelukkende et anliggende mellem Danmark og Canada, men som nævnt før, kan sagen påvirke konflikter med andre lande, især i Arktis. National Post har således profeteret, at “Hans Island likely will be remembered as a warm-up for the more challenging and fractious disputes that will come our way in coming decades.” (“National Post Editorial Board: Hans Island Is Just the Beginning” 2014) Jeg vil tilføje at Hans Ø på mange måder er en lakmusprøve på de konflikter, der rejser sig i kølvandet på den fornyede interesse i Arktis. Man har grund til at være bekymret. Hvis to venlige nabostater som Canada og Danmark ikke er i stand til at løse en tvist om en 1,3 kvadratkilometer stor ubeboet klippeø i Arktis, hvad kan man forvente med territoriale konflikter mellem for eksempel Canada og Rusland?

6. Konklusion

Huths modificeret realismeteori siger, at der både er udenrigs- og indenrigspolitiske faktorer, der forhindrer løsninger af territoriale konflikter. Ud fra analysen i denne opgave kan man sige, at de forhindringer, der står i vejen for en løsning af konflikten i forbindelse med Hans Ø, i højere grad er relateret til indenrigspolitiske forhold end til udenrigspolitiske spørgsmål. Da Hans Ø ligger tættere på Grønland, spiller Grønland en vigtig rolle i hele

sagen. Proto-udenrigspolitiske knaster bliver afsløret når man fordyber sig i forholdet mellem Danmark og Grønland indenfor rigsfællesskabet. Desuden er der både økonomiske og politiske fordele på spil. En rentabel udnyttelse af naturressourcer i Arktis er mere sandsynligt end nogensinde før. Hvad der for Danmark bare er et spørgsmål om økonomisk gevinst, er for Grønland en mulighed for at blive uafhængig af Danmarks finansstøtte og eventuelt også at blive en selvstændig nation med egen udenrigspolitik. Råsstofområdet falder under Grønlands resort, mens udenrigspolitiske spørgsmål beslutes af den danske regering, som har væsentlig mindre interesse for at løse konflikten under de nuværende omstændigheder end Grønland har.

Sagen om Hans Ø er også vigtig på grund af det fornyede fokus på det arktiske område. Jeg vil gentage, at Hans Ø på mange måder er en lakmusprøve på de konflikter der i fremtiden vil rejse sig på grund af de nye muligheder i det arktiske område og Nordpolen. Man har grund til at være bekymret hvis to venlige nabostater som Canada og Danmark er ikke i stand til at løse en disput om en 1,3 kvadratkilometer stor ubeboet klippeø i Arktis, hvad kan man så forvente i forhold til konflikter andre steder i området – konflikter der endda kan involvere udemokratiske lande som Rusland. Selvom Huths teori ikke passer fuldstændigt med forholdene omkring Hans Ø, har de antagelser, som passede, hjulpet til at besvare spørgsmålet om hvorfor pågår tvisten om Hans Ø stadig efter fire årtier. Desuden er udsættelser af territoriale konflikter farlige, fordi verden sammen med forholdene kan ændre sig og omkostninger og gevinster pludselig kan stige, og derved gøre en løsning af problemet endnu vanskeligere. Det samme er sket i løbet af fire årtier på grund af klimaopvarming og ikrafttræden af hjemmestyrelsen og selvstyrelsen sammen med Grønlands planer om selvstændighed i nær fremtid. Ifølge officielle erklæringer fortsætter begge lande at finde en fredelig og demokratisk løsning på konflikten.

Forhåbentlig har mit arbejde, uanset alle bergænsninger, bidraget til en bedre forståelse af territoriale konflikter. Hans Ø er en speciel sag og analyse af den slags konflikter kan bidrage til at konstruere bedre teorier, at forhindre langvarige konflikter til at opstå, og generelt til at forstå verden omkring os bedre.

4. Resümee

Hansu saar, mis oma olemuselt on vaid vähem kui poolteise ruutkilomeetri suurune asustamata kivilahmakas, asub Kanadale kuuluva Ellesmere'i saare ja Taani Kuningriigi koosseisu kuuluva Gröönimaa vahel Arktikas. Pealtnäha ebaoluline saar on olnud territoriaalvaidluse põhjuseks Kanada ja Taani vahel juba aastast 1973. Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on selgitada välja, mis takistab kahe muidu sõbraliku ja pikaajalise demokraatliku valitsemiskorraga riigi vahel territoriaalvaidluse lahendamist. Vastust sellele küsimusele aitab leida Paul K. Huth'i poolt väljatöötatud *modifitseeritud realismi teooria*, milleni ta jõudis pärast 129 dispuudi analüüsimist aastatel 1950-1990. Nimelt erineb modifitseeritud teooria traditsioonilisest realismist selle võrra, et võtab lisaks välis- ja julgeolekupoliitilistele kaalutlustele arvesse ka sisepoliitilisi faktoreid. Faktorite analüüsimisel kasutan Huthi enda poolt kirja pandud eeldusi, mida ta ka ise oma kvantitatiivse analüüsi puhul kasutas. Kuna käesoleva uurimistöö puhul on tegemist kvalitatiivse juhtumianalüüsiga, siis etendavad Huthi üheksa eeldust pigem teedrajavat ja juhendavat rolli. Sellegipoolest kontrollin ma eelduste tõesust Hansu saare juhtumi puhul. Mõningate dokumentide salastatusest ja poliitikute tegude tegeliku motivatsiooni erinevatest tõlgendamisvõimalustest tulenevalt lisan, et käesolev töö ei pretendeeri absoluutsele tõeale ning teatud analüüsi osad jäävad selle tõttu määramatuks.

Töö laiemaks eesmärgiks on mõista territoriaalvaidlusi, nende lahendamist takistavaid tegureid demokraatlike riikide puhul ning pikemas perspektiivis aidata kaasa taoliste pikale veninud piiriküsimuste ennetamisele. Oluline on toonitada, et vaidluste pikale venimine on ohtlik, kuna asjaolud võivad ootamatult muutuda ning seeläbi vaidluse lahendamist hoopis raskendada. Lisaks proovin paigutada Hansu saare juhtumi laiemasse strateegilisse konteksti maailma kõrgendatud tähelepanu tõttu Arktikale ning seal piirkonnas teiste olemasolevate territoriaalvaidluste valguses.

Analüüsi tulemusena leian, et Huthi modifitseeritud teooria vastab antud juhtumi puhul tõeale, kuna leidub tõesti nii sisepoliitilisi – küsimus Gröönimaa haldusalast ja tulevases iseseisvumisplaanist – kui välispoliitilisi faktoreid, kuna konkreetse dispuudi lahendamine mõjutab teisi piirkonnas käimasolevaid vaidlusi ning on seetõttu lakmustest eesootavatele konfliktidele. Olgugi et raskuskese kaldub minu analüüsi tulemusel sisepoliitiliste faktorite kasuks, ei tähenda see, et Huthi koostatud teooria vale oleks. Pigem

toob Hansu saare juhtub välja nüansi, et sise- ja välispoliitilised mõjutajad ei jagune oma tähtsuselt kunagi täpselt pooleks.

LITTERATURLISTE

“Canada Fastholder Ret Til at Besøge Ø.” 2005. *Information*. [21.03.2014] <http://www.information.dk/109645>.

“Canada Island Visit Angers Danes.” 2005. *BBC News*. [29.04.2014] <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4715245.stm>.

“Canada Told to Keep Hands off Hans Island.” 2005. *Nunatsiaq News*. [29.04.2014] http://www.nunatsiaqonline.ca/archives/50729/news/nunavut/50729_06.html.

Falklands.gov.fk. 2014. Our History | Falkland. [01.05.2014] <http://www.falklands.gov.fk/our-people/our-history/>.

Google.com. 2014. Hans Island - Google Maps. [01.05.2014] <https://www.google.com/maps/place/Hans+Island/@80.8264719,-66.4513661,13z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x4fcf2bbd21314427:0xa411e99efbd18178>

“Hvem Er Hans Ø Opkaldt Efter?” 2005. *Politiken*. [29.04.2014] http://politiken.dk/pol_oplys/ECE123043/hvem-er-hans-oe-opkaldt-efter/.

“Kleist: Undergrund kan frigøre Grønland fra bloktilskud” 2013. *Politiken*. [20.04.2014] <http://politiken.dk/indland/politik/ECE1867973/kleist-undergrund-kan-frigoere-groenland-fra-bloktilskud/>

“National Post Editorial Board: Hans Island Is Just the Beginning.” 2014. *National Post*. [05.03.2014] <http://fullcomment.nationalpost.com/2012/04/11/national-post-editorial-board-hans-island-is-just-the-beginning/>.

Avnskjold, Rasmus. 2005. “Ø-Farcen Er Slut.” *BT*. [29.04.2014] <http://www.bt.dk/nyheder/oe-farcen-er-slut>.

Bostrup, Jens, og Adam Hannestad. 2014. “Danmark Og Canada Indgår Grænseaftale - Men Uden Hans Ø - Politiken.dk.” *Politiken*. [21.03.2014] <http://politiken.dk/udland/ECE1826517/danmark-og-canada-indgaar-graenseaftale---men-uden-hans-oe/>.

Byers, Michael. 2014. “Creative Thinking on Sovereignty”. Policy Options. [29.04.2014] <http://www.irpp.org/en/po/opening-eyes/byers/>.

Canada Foreign Affairs Media Relations Office. 2005. Canada and Denmark Issue Statement on Hans Island. [16.03.2014] <http://news.gc.ca/web/article-en.do?ctr.sj1D=&ctr.mnthndV1=9&mthd=advSrch&ctr.dpt1D=&nid=170319&ctr.lc1D=&ctr.tp1D=&ctr.yrStrtV1=2005&ctr.kw=&ctr.dyStrtV1=18&ctr.aud1D=&ctr.mnthStrtV1=9&ctr.page=4&ctr.yrndV1=2005&ctr.dyndV1=20>

Canada Foreign Affairs Media Relations Office. 2012. Canada and Kingdom of Denmark Reach Tentative Agreement on Lincoln Sea Boundary. [15.03.2014] http://um.dk/da/~/_media/UM/Danish-site/Documents/Politik-og-diplomati/Nyheder_udenrigspolitik/2012/Canada%20and%20Kingdom%20of%20Denmark%20Reach%20Tentative%20Agreement%20on%20Lincoln%20Sea%20Boundary.pdf

Carnaghan, Matthew, og Goody, Allison. 2006. Canadian Arctic Sovereignty. [01.03.2014] <http://www.parl.gc.ca/Content/LOP/researchpublications/prb0561-e.htm>

Carter, Lee. 2005. “Canada Sends Navy to Arctic North.” *BBC*. [10.03.2014] <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4175446.stm>.

Dawes, Peter R. 1985. "Hans Ø og Hans Ø." [15.03.2014] <http://www.tidsskriftetgronland.dk/archive/1985-2-Artikel03.pdf>

Den Store Danske. Grønland - historie. [02.04.2014] [http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Gr%C3%B8nland/Gr%C3%B8nlands_samfund_kultur_og_historie/Gr%C3%B8nland_\(Historie\)/Gr%C3%B8nland_\(Historie_-_Efter_1979\)](http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Gr%C3%B8nland/Gr%C3%B8nlands_samfund_kultur_og_historie/Gr%C3%B8nland_(Historie)/Gr%C3%B8nland_(Historie_-_Efter_1979))

Ekos Research Associates Inc. 2011. Rethinking the Top of the World: Arctic Security Public Opinion Survey. [29.04.2014] <http://www.ekos.com/admin/articles/2011-01-25ArcticSecurityReport.pdf>

Ernest & Young. 2013. Arctic Oil And Gas. [29.04.2014] [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Arctic_oil_and_gas/\\$FILE/Arctic_oil_and_gas.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Arctic_oil_and_gas/$FILE/Arctic_oil_and_gas.pdf)

Færk, Daniel Kirknæs. 2012. "Søvndal: God Dialog Med Canada Om Hans Ø." *DR*. [29.04.2014] <http://www.dr.dk/Nyheder/Udland/2012/04/12/125823.htm>.

Gray, David H. 1997. "Canada's Unresolved Maritime Boundaries." [29.04.2014] https://www.dur.ac.uk/resources/ibru/publications/full/bsb5-3_gray.pdf.

Harper, Kenn. 2004. "Hans Island Rightfully Belongs to Greenland, Denmark." *Nunatsiaq News*. [29.04.2014] <http://www.nunatsiaqonline.ca/archives/40521/opinionEditorial/opinions.html>.

Huebert, Rob. 2002. "Who Owns the Arctic?: Return of the Vikings." *Globe and Mail*. [29.04.2014] <http://byers.typepad.com/arctic/2008/11/return-of-the-vikings.html>.

Huth, Paul K. 1996. *Standing Your Ground: Territorial Disputes and International Conflict*. University of Michigan Press

Kelly, Stephen R. 2012. "Good Neighbors, Bad Border." *The New York Times*, sec. Opinion. [16.03.2014] <http://www.nytimes.com/2012/11/27/opinion/good-neighbors-bad-border.html>.

Lidegaard, Martin. 2014. “Verden Set Fra Danmark.” Udenrigsministeriet. http://um.dk/da/~media/UM/Danish-site/Documents/Politik-og-diplomati/Nyheder_udenrigspolitik/140410%20DUS-tale.pdf

Lilmoes, Søren Ploug. 2014. “Drømmen Om Grønlandsk Selvstændighed Lever Stadig.” *Berlingske*. [15.03.2014] <http://www.b.dk/politiko/droemmen-om-groenlandsk-selvstaendighed-lever-stadig>.

Lorimer, George Horace. 1902. *Letters from A Self-Made Merchant to His Son*. Cambridge, USA. The University Press. [16.03.2014] <http://www.gutenberg.org/files/21959/21959-h/21959-h.htm>.

Løvschall-Wedel, Jonas. 2013. “Olsvig: Tam Debat Om Arktis I Folketinget.” *Kalaallit Nunaata Radioa*. [01.03.2014]. <http://www.knr.gl/da/nyheder/olsvig-tam-debat-om-arktis-i-folketinget>.

Løvschall-Wedel, Jonas. 2013. “For 80 år siden sikrede Danmark sig Nordøstgrønland.” *Kalaallit Nunaata Radioa*. [01.03.2014] <http://www.knr.gl/da/nyheder/80-%C3%A5r-siden-sikrede-danmark-sig-nord%C3%B8stgr%C3%B8nland>

Minister of Indian Affairs and Northern Development and Federal Interlocutor for Métis and Non-Status Indians. 2009. *Canada’s Northern Strategy: Our North, Our Heritage, Our Future*. Ottawa. [01.03.2014] <http://www.northernstrategy.gc.ca/cns/cns.pdf>

Ministers of the Governments of Canada, Denmark, Finland, Iceland, Norway, the Russian Federation, Sweden, and the United States of America. 1996. *Declaration on the Establishment of the Arctic Council*. Canada: Ottawa.

Ministry of Foreign Affairs of Denmark, Government of Greenland, Government of the Faroes. 2011. *Denmark, Greenland and the Faroe Islands: Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011– 2020*. [29.04.2014] <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/raw-materials/>

[files/docs/mss-denmark_en.pdf](#)

North Atlantic Treaty Organisation. *The North Atlantic Treaty*, Article 1. [30.04.2014]
http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm.

Pan, Junwu. 2009. *Toward a New Framework for Peaceful Settlement of China's Territorial and Boundary Disputes*. Leiden: Brill.

Prasz, Line. 2005. "Canada Spiller Med Musklerne - Sender Krigsskibe Til Hans Ø." *Politiken*. [10.03.2014] <http://politiken.dk/indland/ECE121234/canada-spiller-med-musklerne---sender-krigsskibe-til-hans-oe/>.

Skov, Oliver Routhe, og Rasmus Rasmussen. 2013. "Valgkamp I Grønland: Siumut Vil Ud Af Rigsfællesskabet." [29.04.2014] <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2013/02/20/214025.htm>.

Statsministeriet. Lov Om Grønlands Selvstyre. 2009, 473. [29.04.2014] <http://www.stm.dk/multimedia/selvstyreloven.pdf>

Stræde, Mathias Koch, og Jesper Løvenbalk Hansen. 2013. "Danmark Vil Tjene Milliarder På Grønlands Råstoffer." *Information*. [01.04.2014] <http://www.information.dk/453098>.

The Government of Canada. 2010. Statement on Canada's Arctic Foreign Policy. [29.04.2014] http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/assets/pdfs/canada_arctic_foreign_policy-eng.pdf

United Nations Treaty Series. 1973. "Agreement between the government of the Kingdom of Denmark and the government of Canada relating to the delimitation of the continental shelf between Greenland and Canada," No. 13550. [05.03.2014] <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20950/volume-950-I-13550-English.pdf>

United Nations DOALOS/OLA. 1980. “Bekendtgørelse om fiskeriterritoriet ved Grønland” National Legislation, Executive Order No. 176. [05.03.2014] http://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DNK_1980_Order.pdf

United Nations DOALOS/OLA. 1982. *United Nations Convention on the Law of the Sea*, Article 3. [29.04.2014] http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/part2.htm

Walker, Mark. 2012. “Hans off Our Island!” *The Copenhagen Post*. September 30. [29.04.2014] <http://cphpost.dk/news/hans-off-our-island.2890.html>.

Waltz, Kenneth Neal. 2008. *Realism and International Politics*. New York/ London: Routledge.

Weaver, Ray. 2013. “The New Cold War.” *The Arctic Journal*. [05.03.2014] <http://arcticjournal.com/politics/218/new-cold-war>.

Wiegand, Krista E. 2011. *Enduring Territorial Disputes: Strategies of Bargaining, Coercive Diplomacy, and Settlement (Studies in Security and International Affairs)*. Athens: University of Georgia Press.

Zilio, Michelle. 2012. “Fate of Disputed Arctic Island up for Debate This Week in Ottawa: Report.” *iPolitics*. [01.04.2014] <http://www.ipolitics.ca/2012/11/26/fate-of-disputed-arctic-island-up-for-debate-this-week-in-ottawa-report/>.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ Anne Maarja Mitt _____

(*autori nimi*)

(isikukood: _____ 49112252755 _____)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

_____ Uløste territoriale tvister: _____

_____ En analyse af Hans Ø _____,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Rune Holmgaard Andersen _____,

(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni; üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 19.05.2014 (*kuupäev*)

_____ Anne Maarja Mitt _____

(*allkiri*)